

Sinsi Yaklaşan, Heyecan Kırpan Tehlike

Dünyevîleşme konusu Hıristiyan dünyasında sekülerleşme-sekularizm olarak gündeme gelmiş, Hıristiyan hayatında dinin azalması ve dünya etkisinin artması, insanların yaratıcıyla ilişkilerinin kopması, araya mesafe girmesi olarak yaşanmış.

Bugüne gelindiğindeyse bir Hıristiyan'ın hayatında Hıristiyanlık neredeyse haftada bir kiliseye gitmekle sınırlı hâle gelmiş.

Benzeri bir problem acaba Müslümanlar'ın hayatında da olmakta mıdır? Dünyevîleşme dediğimiz hadise Batı'daki sekülerleşmenin bir benzeri olarak devreye girmekte midir? Bizim de din ile ilişkilerimiz sürekli problemlili hâle gelmekte ve dünya bizi sarsmakta mıdır?

Yaşadığımız dünyada hayata bakışımızı tespit edecek olursak biz Peygamber aleyhisselamın buyurduğu gibi, bir ağacın altında dinlenip yolculuğuna devam etmek üzere bekleyen yolcu gibiyiz. Yani asıl gayemiz ebedî cennetlerde kalmak, ebedî cehennemden kurtulmaktır. Bu gayemiz dünyada bulunmamıza engel değil, zaten ona ulaşmak için dünyada bulunmamız gerekir. Dünyada mecburen varız ve bu varlığımız dünya nimetlerinden herhangi birini kendimize keyfi olarak yasaklamamızı gerektirmez.

Mesela Allah Teâlâ yememeyi, evlenmemeyi, gezmemeyi, hep camide oturmayı emretmemektedir. Dinimiz dünya nimetlerinden faydalanmayı, dünyayı dünya yapan her neyse ondan istifade etmeyi yasaklamaz. Yasak olan, gidişatımız Allah'ın cennetlerine doğruyken onu sanal âleme doğru taşıyan ve yerimizde saymamıza neden olan şeylerdir. Başka deyişle cennete gitme hedefimizi unutturup dünyada kalacakmışız, dünyayı cennetleştirmeye çalışıyormuşuz gibi olanlardır.

Dünyevîleşme ile kastedilen bu olsa gerektir.

Yoksa sözgelimi bundan iki yüz sene önce yaşayan insanlar bizim bugünkü ince ayarla dikilmiş gömleklerimizi giyemiyorlar, kaba kumaştan elbiseler yapıyorlardı. Allah'ın bize şimdi teknoloji ile bahşettiği gömlekler dururken şimdi o kalın kumaştan imal edilen gömlekleri giymemiz bir çeşit ibadet olacak değildir. Eskiden yolculuklara kağı arabasıyla çıkılıyordu diye bugün bizim de kağı arabasına binmemiz faziletli olmaz. Yarın bir gün ışınlanarak yolculuk bir şekilde mümkün olursa ilk ışınlanmada umreye bile gidebiliriz, neden olmasın.

Dünyevîleşme mevzusunda böyle bir ince ayardan söz edilmelidir. Elbette Allah'ın kullar üzerindeki ihsanı ve nimeti çoğaldıkça bunun eserlerini de görmek ister. Dünyayı kullanmamızda hiçbir sıkıntı yoktur ama dünyanın bizi kullanmasının sıkıntılı olduğunu bilmek gerekir. 'Dünyevîleşme' ile kastettiğimiz de dünyayı kapımıza bağlamamız değil, dünyanın bizi kapısına bağlamasıdır ki bu büyük bir tehlikedir.

Rabbimiz kullarına "yemeyin-içmeyin" buyurmaz, insan gibi yemeyi buyurur. Şeriatın nezaket kurallarına uyulduğu, haram-helal çizgisine dikkat edildiği sürece dünya zaten müminindir. Hatta o kadar ki gerekli-zorunlu seviyesinden başka dekor olarak kullanılacak ziynetler de mümin içindir. Allah Teâlâ, "Allah'ın helal rızıklarını ve kulları için yarattığı güzellikleri kullarına kim haram edebilir!" (Araf suresi, 32. ayet) buyurmaktadır.

Bir Müslüman'ın evi dekorlu, bakımlı, kaliteli, modern olabilir ama evini mabetleştirme riskine de kendini kaptırmamalıdır. Dünya nimetleri dünyalık işlerimize yarar, ahiretimize hizmet etmezse bu dünyadan faydalanmak diyebileceğimiz çizginin dışına çıkmaktır. Dünya bedenimizi güçlü tutacak, sosyal kimliğimizi kuvvetlendirecek ve zevklerimiz için kullanılacaktır; fakat ahiretimizden kırpan dünya lazım değildir.

Bir mümin aile çocuklarıyla doyasıya geçireceği bir gün için vakit bulamıyor, bunu da iş yoğunluğu ve çevre ağırlığı gibi nedenlere sığınarak öteliyorsa dünya bu kimseleri ezmiş demektir. Baba özel arabasıyla işe gidip geliyor, dairesine asansörle çıkıyor, çocuğu okula servisle gidiyor, eşinin akşam onu bekliyor olduğu manzara aslında bir arada olmaya yönelik gayet elverişli bir hayat sunar. Ama eve geliniyor ve herkes köşesine kapanıp kimse birbiriyle muhabbet etmiyorsa teknolojinin esir almasından söz edilmelidir.

Bu da basbayağı dünyevîleşmedir.

Dünyevîleşme esasen cebimizde lüks bir telefonun bulunması değil, o telefonun ömrümüzün en değerli varlığı olan vaktimizi çarçur etmesidir. Bir dakikada halledilebilecek hatta telefona ihtiyaç olmadan bile görülebilecek ihtiyacımız için uzattıkça uzatılan dakikalarla zaman harcanmasına sebebiyet veren telefon dünyevîleşmenin bizatihi kendisidir. Aynı zamanda bu teknolojinin insan ilişkilerinden daha önemli hâle gelmesidir.

O zaman dünyevîleşmenin bir problem hâline gelmesi, mümin hassasiyeti içerisinde değil de mümini ezerek meydana çıkması hangi boyutlardadır ki biz bunu bir problem olarak gündemimize alıyoruz?

Dünya yolculuğuna geç çıkmamızın bu konuda belirleyici bir sorun olduğu söylenebilir. Avrupa devrimlerini tamamlayıp belli bir noktaya geldi fakat bizim üzerimizde 'sonradan görme' ile özetlenebilecek bir hâl vardır.

Bu nedendir ki asıl dünyaperestler olan Avrupalılar yetiştikleri kültürde bizim toplumumuzun sergilediği türden örnekleri genellikle yaşamazlar. Bir Avrupalı'nın asgarî ücretle geçiniyorken otuz aylık taksit girip araba aldığını pek görmezsiniz. İmkânı yetmiyorsa bisikletle işine gidip gelir, mesele kapanır. Bizde ise asgarî ücretle çalışan hem kendine hem eşine araba almanın derdinde olabiliyor. Sonradan görmüş, gördüğünü de sollamaya çalışmış bu ruh hâli kompleks olarak da yorumlanabilir.

Sonradan görmüşün hayatında dünya bir etki, önceden görmüşünkinde ayrı bir etki ediyor. Batı'da durum dediğiniz gibi ama bisiklete binenin dünyasında da din yok. Dinle bağı olmayaninkini zaten yorumlamıyoruz ama Müslüman zengin, hocanın dünyevîleşmesi nasıl yorumlanacak?

Sorun adım adım, mikrop mikrop geliyor ve biz onu sonuna vardığımızda fark edebiliyoruz. Taksit ödüyoruz, mobilya değiştiriyoruz, araba alıyoruz... bunlardan birine baktığımızda aslında dünyevîleşme başlığını açmaya gerek duyacak kadar yekûn oluşmuyor. Ama topladığımızda tamamının verdiği sonuç bizi dünyevîleşmeye çıkarıyor.

Evine yorgun argın gelen bir babanın çekyata uzanıp yatması dünyevîleşme örneği değildir ama otuz gün boyunca çocuklar kendi köşelerinde, baba bir başka köşede bilgisayar-telefon ile ilgilendiği zaman bu dünyevîleşme manzarası olur. Yorumlarken lokal tespitler gözümüze çarptığı için tehlikeyi hissedemiyoruz.

Sinsi biçimde yaşanan dünyevîleşmenin şu örneğine dikkat ediniz: Ramazan-ı şerif yaklaşırken panolarda bir sürü etkinlik programı sergileniyor. Bunlardan birinde "üç konser birden" notu görmüştüm. Erkek mi kadın kıyafeti mi giydiği belli olmayan biri sahneye çıkarak insanların şehvetini kıskırtacak cümlelerle dolu şarkılar söyleyecek, bunun bir tanesi de yetmeyecek ve üçünü birden dinleteceksin.

Bu tür programlar 1994'ten sonraki senelerde ilk yapıldığı zaman "namaz-oruç ile ilgisi olmayanları ısındıralım" bahanesi ileri sürülüyordu. Bunu söyleyen belediye başkanıyla on beş sene sonraki bir görüşmemde ona şunu sormuştum: Kaç kızımızı konserlere çektin, kaç oruçsuz da oruca başladı? Oruca başlayanların listesini tutacak hâlleri olmadığını, onların davetle yükümlülüklerini yerine

getirdiklerini söyleyerek cevap vermişti. Ama bizim mahalleden konsere giden ve yüreğini oraya ısındıranların listesi hemen herkesçe az çok görülüyor. Kaybettiklerimiz belli, kazandığımız var mı belli değil.

Demek ki dünyevîleşme bu 'dil' ile de geliyor.

İbadete şekil vermek ile geliyor, maalesef.

Başka bir örnek zikrederim. Kandil akşamı denen zaman dilimleri vardır, böyle beş tane kandil akşamı bulunuyor. Bunlar şeriatımızın aslında var mı, bidat mı... bu münakaşanın lüzumsuz olduğu bile söylenebilir. Çünkü zaten artıları ve eksileri toplandığında ulemanın vardığı kanaat, faydalarının çok olduğu ve bu nedenle yapılmasına müsaade edilebileceğidir. Ama bir başka soru: Bu beş kandil, yılın geri kalan üç yüz altmış gününün bedeli olması için mi vardır? Kandiller birer toplu ödeme merkezi olarak mı addedilmektedir yani Hıristiyanlar'ın yılın belirli günlerinde yaptıkları ritüellere mi benzer?

Yoksa insanlar bu günleri bir vites değişikliği olarak, hayatında neler olup bittiği zaviyesinden mi görüyor? İnkilemi karşımıza aldığımızda, şeriatımızın ya *üç yüz altmış gün namaza gelmek yerine beş gün süper namaza gelin* dediğini söyleyeceğiz ya da böyle bir şeyin olamayacağını kabul edeceğiz. Kandil günlerinde çok yüksekte tutulan heyecandan sonraki gün, önceki güne nazaran ne durumda oluyoruz? İbadet ederken nabzımız yükseliyor mu yoksa rehavet geldiği için kandilden önceki günden daha düşük bile mi oluyor?

Kandil yirmi dört saat içinde toparlanıp şöyle bi' sıçrama için vesilemi olması gerekirken insanı geri doğru çeken bir pozisyona mahkûm edilirse bunun kula zararı vardır. Ramazanın yirmi yedinci gecesinin kadir gecesine olduğu söylendiğinde camilerin dolu, ertesi gün yine bomboş olması bu nedenledir.

İbadeti kendimize, kulluğu çağımıza göre şekillendirme hastalığı diyebileceğimiz bu iptila dünyevîleşmenin güçlü belirtilerinden biridir. Hiçbir Hıristiyan veya Yahudi, tahrif ettikleri İncil veya Tevrat için "bunun şu ayetleri gereksiz" dememiştir; ama Allah'ın kitabına şekil verme cüretini göstermişlerdir, "ayet doğru ama şunu demek istiyor" gibi cümlelerle. Sürecin başlangıcı böyledir ve bizim de başımıza şu anda gelmekte olan bunun aynısıdır.

Efendimiz sallallahu aleyhi ve sellemün sünnetine bakıyoruz, berat kandili dediğimiz günden sonraki günlerde oruç tutmuyor, ramazana güçlü bedenle girmek istiyor. Oruca hazırlık yapıyor. Biz ise bunun aksi yönde bir âdet edinip büyük iş yaptığımızı düşünüyoruz. Ramazanı zayıflatacak, hırpalayacak şekilde oruçlu bir 'üç aylar' devresi geçirmek, hele hele yaşlı birinin ramazanda tutacağı oruçlar öncesinde bünyesini güçsüzeleştirecek böyle bir oruç takvimi takip etmesi yanlıştır, sünnete de aykırıdır. Kimsenin Ebu Bekir radiyallahu anhdan daha iyi Müslümanlık iddiası olamaz. Onlardan sonrakilerde, mesela İmam-ı Azam'da da önceki altmış günü oruçlu geçirerek ramazana girmek gibi bir alışkanlık yoktur.

Öyleyse biz de -tıpkı Yahudiler'in Tevrat'a yaptıkları gibi- görünürde iyi niyetle ama esasen zeminin altını oyaacak bir politikayla hareket ediyoruz demektir.

Bir başka örneği umre ibadetimiz üzerinden izleyebiliriz. Her sene umreye gitme âdeti edinenlerimiz için şöyle bir kıstas konulabilir: İlk gittiğinde Kâbe'yi görünce sağını-solunu şaşırarak, önceden bildiği bazı şeyleri unutacak kadar heyecanlanan insanın yaptığı hakiki bir umredir. Ama git gide bir alışkanlık kazanılır, o ilk buluştuğunda kalp çarpıntısından yanına bile yanaşamadığı Kâbe'nin artık dibinden fotoğraflar çekip İstanbul'a yollamaya başlarsa bir mümin, o zaman dünyevîleşme umreye müdahil olmuştur.

İbadet dediğimiz heyecandır zaten, edeptir. Kâbe'yle abi-kardeş modunda takılabilir, ilk zamanki heyecanından eser olmayan tavırlar sergiler hâle gelince umre ibadeti, umre seyahatine dönüşmüş demektir.

İbadete de nüfuz edebilen bir urdan söz ediyoruz.

Ve biz bunun adım adım gelişini hissedemiyor, ne olup bittiğini bizi çökerttiği zaman tespit edebiliyoruz. Çocuğumuz namaz kılmadığı zaman uyanıyoruz ama misafirler evdeyken çocukların duyacağı şekilde “ezan okundu, namazı kılalım da muhabbete öyle devam ederiz” demediğimizin faturasını ödediğimizi, bunun çocuklarımızın namazsız yıllarına yatırım olduğunu anlamıyoruz. Gereğe de misafirlikteki muhabbetin tadını bölmek gibi ucuz bir sebep olabiliyor.

Şöyle bir tespit de var hocam: Dünyevîleşmenin zamanımızda kaçınılmaz olduğu, paranın insanı o derece kuşattığı. Altınoluk dergisinde Amerikalı bir profesörle mülakatımız olmuştu, şöyle diyordu: “Hıristiyan dünyasında kapitalizm ile dinin karşı karşıya geldiği bütün durumlarda din, alanı kapitalizme terk etti.” İslam ülkelerinin de kapitalistleştikçe başına geleceğın bu olduğunu söylüyordu. Nitekim Müslüman iş adamlarının parayla buluşmaları sonucunda hayatlarında din etkisinin azalması bunu gösteriyor.

Parayı bulunca Allah'ın dinini ihmal etmek bu kadar kaçınılmaz bir süreç mi ve bu mücadele Hıristiyan dünyasının kaybettiği gibi Müslümanlar açısından da kesin olarak kaybedilecek midir?

Ebu Cehil, Ebu Leheb, Übey ibni Halef ve bildiğimiz o diğer meşhur zalim müşrikleri bir kefeye koyalım; karşısına da para, kapitalizm, plaza, modern araçları koyalım. Rabbimiz ashab-ı kiram neslini ilk kefedekilerle imtihan etmişti. Bizim karşımızda ise genel olarak ikinci kefedeki imtihanlar vardır.

O zamanki kâfirlerin karşısında üç seçenek söz konusuydu: İman edip kurtulmak, zararsız olarak durmak veya Müslümanlarla savaşırsa öldürülmek. Aynı seçenekler ikinci kefedeki imtihan türünün muhatapları olarak bizim için de geçerlidir: Hızlı treninden füzesine, lüks bilgisayarından akıllı telefonuna kadar bütün teknoloji ve paranın dinimize hizmet etmesini isteriz. Etmiyorsa olduğu yerde durur. Ama üçüncü seçenekte çocuğumuzu ifsat edecek, ailemizin huzurunu kaçırarak, camide ibadetimizi engelleyecek bir teknoloji, para veya cihazdan söz ediyorsak o zaman onunla savaşıyoruz.

Bu üçüncü şıktaki savaşmayı seçen insan sayısı azalıyor hocam.

Bunu Peygamber aleyhissalatu vesselamın örneğinde de izleyebiliriz. Uhud'da bir grup karşısındaki düşmanla savaşmaktan kaçmıştı. Bu kaçanlar müminlerin ordusunun 10/3'üne tekabül eder. Medine'den söz ettiğimize göre bu oranın nasıl bir yerde 10/3 olabildiği unutulmamalıdır.

Elbette bizde de büyük apartmanları, makyajlı sekreterleri, banka kredi tekliflerini görünce fireler olacaktır –hiç yoksa 10/3 oranında. Kaldı ki biz o aziz nesilden on dört yüzyıl sonra gelmiş kimseler olarak değil fire verenlerimiz, kalanlarımız 10/3 olursa dahi şükür kurbanları kessek yeridir.

Mücadele nasıl yürütülmeli?

Dünyevîleşme için en net ve kesin çare Kur'an ile barışmak, onu antibiyotik olarak kullanmaktır. Ahireti anlatan ayetler gözümüzün önünden hiç gitmemelidir. Hoca efendiler de Allah'tan hayâ edip hutbelerini Yunus Emre şiirleri yerine ayetlere ayırmalıdır. Müminlerin kalpleri Yunus Emre'nin, Celaleddin-i Rumî'nin şiirleriyle ürpermez, anca duyguları hareketlenir ve eve gidince de bu hareket biter.

Bunu şiirlerin içeriğinin değerlendirilmesinden bağımsız olarak söylüyorum. Şiir irat etmek, ayet okumak düzeyinde bir iş değildir. Hutbe ibadetse ve bir hafta boyunca Allah'ı hatırd tutmayı

amaçlıyorsa yapılacak olan da budur. Ayet ağırlıklı, Kur'an azametini yansıtan içerik sunulmalıdır. Hutbenin başka kriterler için de uygun olması, insanları bıktırarak uzunlukta yazılmaması gibi kolaylıklar elbette gereklidir.

Alkolik bir adamla ilgili Ömer bin Hattab'ın meşhur bir hadisesi vardır. Fazla alkol almasıyla meşhur bu adamı, Ömer radiyallahu anhin vaziyeti işitmesi durumunda başının yanacağı konusunda defaatle uyarılmışlar ama adamcağız bir türlü bırakamamış. Sonunda Ömer radiyallahu anhin kulağına gitmiş. Müslümanlar'ın halifesi hemen kâtibini çağırmış ve Gâfir suresinin ilk üç ayetini bir kâğıda yazmış: "Bu kitabın indirilişi Azîz ve Alîm olan Allah tarafındandır. Allah'ın ipi kullarına uzundur, tövbeyi kabul eder ama azabı da şiddetlidir. Ondan başka ilah yoktur, dönüş onadır."

Bu kadar. Sonra ulağını çağırmış ve kâğıdı verip Taif'te adamı bulmasını, ayılmasını bekledikten sonra ona vermesini emretmiş. Ulak gitmiş ve o sarhoşu bulmuş, uzun süre ayılmasını beklemiş. Sonunda ayılınca halifenin ona bir mektup gönderdiğini söyleyip teslim etmiş. Adam açmış, besmeleyi ve ayeti okumuş. Ardından "hayır" demiş, "bunu bana Ömer göndermedi, Rabbim gönderdi."

Ve içkiyi bırakmış.

Haber Ömer radiyallahu anha ulaştığında müminlerin halifesi, "davet böyle yapılır, anlayın" diyerek sevinmiş.

Kuluyla Allah baş başa bırakılsa sarhoş insan bile yumuşamaya müsaittir. İmam efendiler her cuma Allah'ı hatırlatacaklar, bir cuma da insanların ayık olduğu ana rastlayacak ve hedef tutturulacak; gaye budur. Fakat evvela Kur'an'ı dolaylı yollara fazla sapmaksızın kullara ulaştırmalıdır. Başka hiçbir şey Kur'an'ın ağırlığını taşıyamaz. Hutbede ne şiirin ne etkili nesrin onun yerini kâmilten alabilmesi mümkün değildir. Orayı Allah ile kullarının buluşma yerine çevirmek en isabetli tercih olur.

Hutbede olduğu gibi başka zamanlarda da gerek büyükler gerek çocuklar için Allah ile buluşmayı, onun huzuruna çıkarılmayı hatırlatan ayetler sloganlaştırılmalı, adı-soyadı gibi bileceği hâle getirilmeli ki bankanın kapısından gireceği esnada bunları hatırlayabilsin, karşı cinsle konuşacağı sırada aklına gelsin.

Bir de insanoğlunun örneklerin esiri olduğu zihinden çıkarılmayacak. Bu bakımdan ashab-ı kiramın örnek olarak zedelenmesi çok tehlikeli, hayati bir konudur. Ashab-ı kiram olmadan yol kat edemeyiz biz. Onları çıkarırsak karşımızda örnek olarak film artistleri kalır. Çünkü insana illa ki idol lazımdır. Uhud sahnelerini, Bedir'i, Huneyn'i unutan nesiller yerine başka sahneler koyma yoluna gidecektir.